

**GAUTENG DEPARTMENT OF EDUCATION
SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION**

**POSSIBLE ANSWERS FOR : XA RIRIMI RO SUNGULA XITSONGA
NHLAWULO WA LE HENHLA
(Papila ro Sungula)**

XIYENGE XA A

XIVUTISO XA 1

1.1	ku thamuka-thamuka; ku tlanga hi mincila ya timfenhe letikulu; ku hlongorisana; ku hoxetela timfenhe letikulu hi maribye; ku pfinyana	5x2 = (10)
1.2	Exikarhi ka matsolo ya vama wa swona.	(2)
1.3	ku komba ku vilela
ku komba ntsako
ku komba loko ti twa ndlala	3x2 = (6)
1.4	Ti swi fundza hi marhama.	(2)
1.5	I Miya; i waxisati/ra xisati.	(2)
1.6	matsavu/swimila/nyama/switsotso/matandza/vulombe bya swiluva/marhanga/timitsu/swipame/makhongoloti (Any 4)	4x1 = (4)
1.7.1	Ndza bakanya	(1)
1.7.2	Ndza bakanya.	(1)
1.7.3	Ndza amukela	(1)
1.7.4	Ndza amukela	(1)
		[30]

XIYENGE XA B

XIVUTISO XA 2

2. Macbeth u vona xivono xa savula leri a faneleke ku ri tirhisela ku dlaya Duncan. Loko a anakanya vubihi bya leswi savula ri nga ta swi endla eka Duncan, u sungula ku chava ni ku kanakana emiehleketweni ya yena. U vona yi ri mhaka yo biha ya vuloyi leyi a faneleke ku yi endla, kambe a nga ha koti ku tlhelela endzhaku eka mhaka leyi – u fanele a dlaya Duncan. [73 marito]
TIMARAKA. Vundzeni = 5; Ririmi = 3; Xivumbeko = 2; Ntsengo = (10) (10)

XIYENGE XA C**XIVUTISO XA 3**

- 3.1 Magolongwana = ku hlundzuka/ku tseketsela
Mavana = ku hlundzuka/ku tseketsela
Xinsatana – ku tsakela/ku komba rirhandzu 3x1=(3)
- 3.2 Hosi = swi vula Xikwembu/Yehovha
hosi = swi vula loyi a fumaka tiko laha misaveni
hosi = i rihlamari/loko munhu a hlamarise hi xanchumu 3x2=(6)
- 3.3 (i) Xitiko xa ka Tivana se xi kurile hikuva ku velekiwe n'wana un'wana,
va fanela ku hlayisa mali yo ondla.
- Khulela ndhawu leyi hi ta yi endla xitiko leswaku ku ta tshiveriwa
kona ndzilo loko exitangeni ku hisa ngopfu.
(ii) Vanhu lava hinkwavo va byewule tinhloko ta vona, swi tikomba va ri
swigwamatshuku.
-Xana u ehleketa leswaku tinhloko leti u nga ti veleka ti ta dya yini
loko u nga yi u ya lava ntirho. 2x4=(8)
- 3.4.1 Mbilu = ximbilwana
Xilondza = xilondzanyana 2x1=(2)
- 3.4.2 - Mbilu ya yena ya pfimbile u fanele ku ya exhibedhlele.
- N'kana loyi u na mbilu yo leha, wa kondzelela. 2x2=(4)
- 3.5 3.5.1 A ndzi ta xi tirhisa ku tshinya jaha leri lavaka ku teka
wansati wo saseka wo ka a nga tshembekanga.
3.5.2 A ndzi ta xi tirhisa eka munhu wo vulavula ngopfu
kambe a nga ri na migingiriko.
3.5.3 A ndzi ta xi tirhisa eka munhu wa makwanga
3.5.4 A ndzi ta xi tirhisa ku komba leswaku mana wa munhu a
nga landzuriwi. 4x3=(12)
- 3.6 (i) boha = riendli
wansati – riviti 2x1=(2)
- 3.6. (ii) U lo na vona Khubani a nghena, o tlaku, a famba hikuva a va
twanani. 3x1=(3)
[40]

XIYENGE XA D**XIVUTISO XA 4**

4. "Go-go-go-go, Hlupheka, ndzi pfuleleni," ku vula mana wa mufundhisi.
Mufundhisi a ku thukwa, wonge a a lo luma hi dzedze loko a twa vito ra
Hlupheka. Vito leri a ri tirhisa hi mana wa yena ntsena naswona a a ri tirhisa
loko a twe mbilu ku vava. "Famba u ya pfulela vayeni," i mufundhisi a lerisaka
'juffrou'. [20]

NTSENGO 100